

האיחוד

עלון לשבת קודש

בס"ד

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

ט' תמוז תשע"ח 1227 (שנה כג')

נושא השבוע: כשרות (קכט)

החפטרה: "ויפתח הגלעדי" (שופטים יא)

פרשת זווקת

"ויקחו אליהם פרה ארומה" (יט, ב)

פירש רבינו עובדיה ספורנו זצ"ל: "פיקודי ה' ישרים", התורה קרויה "ספר הישר" כי המצוות מנהיגות ומדריכות את האדם בדרך הישר, בדרך הממוצעת והטובה. מותר לאכול- אך יש להיזהר ממאכלים מסוימים המזיקים לגוף ולנשמה, להפריש חלק למעשר, לברך לפני ואחרי... הכל מנוגב לדרך הממוצעת. החוטא משך עצמו לקיצוניות אחת ובשוכו למוטב עליו ללכת לזמן מועט לקיצוניות השנייה כדי להגיע לאמצע, הפרה האדומה כולה היא הקיצוניות האחת ושריפתה לנוכח אוהל מועד היא הקיצוניות השנייה וזאת האפר (תוצאת השריפה עם המים) עם המים היא הדרך האמצעית.

"באר חפרה שרים כרוה נדיבי עם..." (כא, יז)

מבאר מרן החיד"א זצוק"ל: התורה הקדושה אין לה קץ, בכל דור ודור מחדשים חכמי הדור חידושים בהלכה שלא היו ידועים עד כה, כי כשמעמיקים מגלים מטמוניות וזהו: "באר"- היא התורה, "חפרה שרים"- אלו גדולי הדורות ואחריהם "כרוה נדיבי עם"- כל אדם מחויב ללומדה ולהעמיק בה כפי יכולתו ויזכה לקיימה יותר בשלימות. ועוד "באר חפרה שרים כרוה" ראשי תיבות "בחשך" לרמוז שהתורה היא ששמרנה והגנה על עם ישראל בחשכת הגלויות והצרות שעברו עליהם.

"על כן יאמרו המושלים בואו זשכבון..." (כא, כז)

בספר "ראשית חכמה" כתוב: לעולם אל יאמר האדם: חוטא אני ועבירות רבות עברתי, מה אועיל אם אקיים איזו מצוה ומה יזיק אם אעבור עוד עבירה... חלילה מלחשוב כן, וכבר נאמר במדרש (ויקרא רבה כא, ב): אם עשית חבילות עבירות עשה כנגדן חבילות של מצוות: דוברת לשון הרע עסוק בתורה ובתפילה, לא הקפדת על כשרות המאכלים מעתה הקפד על מה שנכנס לפיך שיהיו המאכלים מתוקנים ובכשרות הראויה, אם הפסיד מצוות רבות בחייו ירבה בעשיית מצוות ויכריע שכרן ועל זה נאמר "בואו חשבון"- יעשה תשובה שלימה, יתחרט על העבר בלב נשבר ויקבל לעתיד ויוסיף לו מצוות וזכויות עוד ועוד... (מעין השבוע)

כוח הרצון

מעשה שהיה

כשהכרתי את משה הוא היה ילד בן 8 עם קביים. ככל שגדלנו

הבנו שהבעיה שלו אינה מתחילה ברגליים אלא הוא סובל משיתוק מוחין,

הבנו ששכלית הוא בסדר גמור והבעיה היא רק ברגליים. נוכחותו גרמה

לכולנו להיות ילדים טובים יותר, לדעת להתחבר ולהעריך את השונה שמתמודד עם נכות.

מהתלמוד תורה צעדנו לשיבה קטנה, הוא הצליח מעל המשוער, התחבר לכולם וכולם התחברו אליו, למרות מגבלתו הקשה הוא התמודד עם אין ספור קשיים ומעולם לא התייאש או הרים ידיים. היו לו חברות לא מתוך רחמים אלא מתוך הערכה ליכולותיו ולהתמדתו וכולם התחברו אליו מבחירה ולא מאילוץ.

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:25-8:26

כניסת שבת: 7:31 יציאת שבת: 8:22 יציאת ש"ס ר"ת: 9:18

ז. הצבר (ספר) נחשב אילן וחיוב בערלה ורבעי, אבל אם נטעו אותו סביב כרמים לשם גדר וסייג ולא לשם פירות אין נוהג בו דין ערלה והוא שיהיה ניכר שנטעו אותו שלא לצורך אכילה כגון: שנטעוהו במקום פירצה או במקום שצריך לגדר וכדומה (ולקו"י ס"כ, משפטי ארץ פ"א ס"ד/2 ופ"ז).

ח. תות שדה פטור מדין ערלה, אבל תותי עץ לסוגיהם הגדלים באילנות שמברכים עליהם בורא פרי העץ נוהג בהם דין ערלה [ישנה בעיה לאוכלם מאחר ומצויים בהם הרבה תולעים] (ולקו"י פ"ה ס"ה).

ט. עץ פרחי ורד למרות שהוא אילן מ"מ פרחי הורד בשלוש שנים לנטיעת העץ אין להם דין ערלה ומותר להריחם ואף לברך עליהם ברכת הריח (ולקו"י פ"ה ס"ז, משפטי ארץ פ"א ס"ד/7).

(הסכנה: כב"י סימן ל"ד מביא את חסונת הרשב"א שרק בחור על כן הפוסקים בזה אם יש לו דין ערלה, מ"מ המסקנה שבעלי כותרת של הפרה שעלו מזכרים ברכת הריח אין בעיה (ולקו"י ס"ז))

אך הפקעות שנשארים אחרי נפילת עלי הכותרת של הפרה ומשמשים לחנויות טבע למאכל יש לחוש שלא לקוטפם בשלוש השנים הראשונות למטרה זו ובמקום צורך המקל בזה יש לו על מה לסמוך (ולקו"י ס"ז).

י. עצי מאכל הניטעים לנוי בלבד וניכר שלא נטעו למאכל כגון: עצי זית ותמר שנטעו בחצוצת העיר ובגנים הציבוריים אינם חייבים בערלה (ע"פ שו"ע יו"ד סי' כ"ב, ולקו"י פ"ד ס"ה משפטי ארץ פ"ו ס"ב) [אמנם אם נתכוונו בנטיעה גם לנוי הפירות יש להחמיר בארץ ישראל לחשוש בזה לערלה, על כן כל אחד צריך לברר ענין זה במחלקת הנטיעות של הרשות העירונית בו הוא גר] (ולקו"י ס"ז).

יא. שלוש שנות ערלה, אינם נמנים מיום ליום, ושנה מעוברת נחשבת כשנה למנין שלוש שנות ערלה אע"פ שהיא 13 חודש. וכן פעמים שאינו אלא 2 שנים מלאות וכמה חודשים ופעמים שהם יתרים על 3 שנים מלאות (שו"ע סי' ל"ד ס"ז).

דוגמא מעשית:

*שתל או זרע עץ מאכל עד ט"ו באב תשס"א [היינו לפחות 45 יום עד ראש השנה תשס"ב] ימים אלו נחשבים כשנה ומונה עד שנתיים להשלמת שלוש שנים היינו תשס"ב תשס"ג ובשנת תשס"ד אין הפירות מותרים מיד אחר ראש השנה אלא אחר ט"ו באב תשס"ד (הטעם שמחמירים עד ט"ו בשבט כי שנה הראשונה היתה רק 45 יום).

*שתל או זרע עץ מאכל אחרי ט"ו באב תשס"א יש לספור 3 שנים מלאות היינו תשס"ב, תשס"ג, תשס"ד ומיום א' תשרי תשס"ה הסתיימו 3 שנות ערלה (שו"ע ס"ז-ה, ולקו"י ס"ז).

יב. הפירות של השנה הרביעית לנטיעת העץ הינם קודש ונקראים "פירות רבעי", וכשהיה בית המקדש קיים היו הבעלים צריכים להעלותם לירושלים ולאוכלם שם או לפדותם על כסף כשווי הפירות ולהעלות את הכסף לירושלים ושם לקנות אוכל ולאוכלם שם.

כיום שאין בית מקדש קיים פודים את קדושת הפירות על פרוטה (אחר שנקטפו) ואח"כ יוצאים הפירות לחולין ומותרים באכילה ובהנאה (שו"ע סי' ל"ד ס"ו) ופטורים מתרומות ומעשרות (רמב"ם הל' מעשר שני ונטע רבעי פ"ט הל' ז, משפטי ארץ פ"ב-ג, ולקו"י פ"א ס"ו) [אבל פירות שקונים בשווקים שהם בעצם ספק רבעי חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות בלי ברכה] (משפטי ארץ ס"ז).

יג. חילול נטע רבעי נעשה באותו אופן שמתבצע חילול ופדיון מעשר שני (שו"ע ס"ז) היינו לוקחים מטבע של 10 ₪ ואז אפשר לחלל עליו 142 פעמים [שווי פרוטה 0.07/10, 142=0.07] (אך בפועל ניקח 132 בגלל ששווי פרוטה עשוי להשתנות)]

כאשר מטבע של 10 ₪ מתמלא אפשר לחלל את הקדושה על מטבע של 10 אגורות ולהשמידו או להשליכו לים ואז המטבע של 10 ₪ התפנה שוב או יחלל את הקדושה של מטבע 10 ₪ על סוכר בשווי 10 אגורות וישטוף את הסוכר תחת ברו מים בכיור (ע"פ קליפת הקדש פ"ה, חז"ר תרומות ומעשרות עמ' כז-כנד).

יד. כשהחילול מתבצע על פירות נטע רבעי ודאי (פירות שקטף מהעץ או הובאו לו ישירות מהשדה) מברך: "ברוך אתה ה' אקמ"ה אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על פדיון רבעי" ואח"כ יאמר: "פירות אלו שהם רבעי יהיו מחוללים הם וחומשם על פרוטה שייחדתי לחלל עליו (שו"ע ס"ו).

ואם הם ספק נטע רבעי [שזה מצב של הפירות הנקנים בשווקים החופשיים] אחרי שעשה את ההליך של תרומות ומעשרות מוסיף בלא ברכה "ואם הפירות רבעי יהיו מחוללים הם וחומשם על פרוטה במטבע שייחדתי לחלל עליו" (חז"ר תרומות ומעשרות כסופו).

הרצאה מרתקת לציבור הרחב באשדוד ביום שלישי י"ג בתמוז בשעה 9:00 בערב עם הרב יוסף מוגרבי שליט"א בבי"כ סולם יעקב רח' ברוריה אזור ט"ו.

דרושות תרומות לעלון לצורך שדרוג "אוצר החכמה" המשמשים להכנת ההלכות מדי שבוע.

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

רק אלה הקרובים אליו ידעו את הכאב אותו נשא בתוכו פנימה, שנבע מהעובדה שהוא מוגבל פיזית, בביה"ס זה התבטא בטיולים שלא יכל להצטרף לכולם ובישיבה הקטנה זה הפך למעיק עוד יותר, הוא הרגיש בשוני, במגבלות ובמחשבה על העתיד.

כשהיה בן 17, בשיעור ג' בישיבה קטנה הוא החליט שהוא רוצה לעשות רישיון נהיגה, בתחילה לחש זאת לחבריו הקרובים וביניהם אני "אני רוצה שתברר לי איך עושים רישיון נהיגה" הבקשה היתה מופרכת לחלוטין, אנחנו בישיבה ובישיבות לא מוציאים רישיון ועוד בישיבה קטנה ומעל לכל הבחור נכה... ניסיתי לומר לו: "תשמע, זה מוקדם מדי, לא יתנו לך.. שלא יעיפו אותך מהישיבה", והוא אמר שהוא מתכוון לקבל את הסכמתם של הרבנים וזה הרגיע אותי. באותו שבוע הוא ניגש לרבנים והתשובות שקיבל היו אמנם בעדינות אך שליליות, מצב רוחו ירד.

יום אחד הוא אמר לי: " בא ניסע לרב עובדיה יוסף", "בא ניסע, אבל אולי תגיד לי בשביל מה?", "אני רוצה לשמוע ממנו מה הוא אומר על הרעיון של הנהיגה" עלינו לאוטובוס ונסענו לגאון הגדול הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.

כשנכנסנו אמרתי: "הוא בחור טוב, לומד כל היום, יש לו שיתוק מוחין וכעת הוא רוצה לעשות רישיון נהיגה" הרב נתן לו כמה סטירות של חיבה ואמר: "והוא רוצה ברכה ממני? אני אברך אותו". "כן, אבל באנו לשאול שאלה, כי הוא בישיבה קטנה והרבנים לא מסכימים שיעשה רישיון". הרב חשב קצת ואמר: "הם צודקים, לא עושים רישיון בישיבה לא קטנה ולא גדולה, תגיד למה אתה צריך רישיון?" משה הסביר: "זה יעזור לי לנוע ממקום למקום בכוחות עצמי, ואני מרגיש שזה יתן לי בטחון עצמי ואוכל להוכיח לעצמי שאני יכול לעשות מה שכולם עושים ואפילו יותר". הרב הסתכל עלי ועליו ואח"כ על הקביים ופתאום ראיתי דמעות בעיניו, הוא פשוט בכה. "אתה לומד טוב?" שאל, "כבוד הרב, משה הוא אחד המתמידים של הישיבה, לומד כל הזמן ומקפיד על סדרים..." שיבחתיו אותו "אתה צדיק, מי כעמך ישראל, הלוואי וכולם היו כמוך למדנים, יש בכיניים, רק מגיעה רוח קטנה ומעיפה להם את הדפים של הגמרא, אתה מחייב את הלמדנים" אמר הרב ונתן לו כמה סטירות של חיבה.

"תגיד לראש ישיבה שאם הוא מזדמן לירושלים שיבוא אלי, אני כבר אומר לו שהוא צודק אבל אולי נחשוב יחד על משהו, בינתיים אתה תמשיך ללמוד אה?" אמר ונפרד מאיתנו. משה היה נרגש מאוד, הבכי של הרב כמו האהבה שהרעיק עלי.

סיפרנו לראש הישיבה מה היה. ראש הישיבה הרים מיד טלפון ושאל מתי הוא יכול לבוא, וקבעו לו תור למחרת. כשחזר משם קרא לשנינו וסיפר לנו בסודי סודות מה הוחלט. "הרב עובדיה הבין שלא ניתן לעשות רישיון בישיבה קטנה אבל הורה לי לבקש בקשה ממשרד התחבורה לכך, כיוון שזה עלול לקחת זמן והם יכולים לעשות בעיות, ואולי לא יסכימו בכלל. ברגע שישכמו תתחיל תאוריה אבל קודם תגיש טפסים ונראה מה יהיה..."

מאוחר יותר סיפר לי ראש הישיבה שהרב עובדיה כיבד אותו ולא ניסה לחלוק על דעתו אך ניסה לשמוע אם יש אפשרות ללכת לקראת וראש הישיבה אמר לו שהוא גם חושש מ"מה יגידו" אך הרב אמר שכאן המקרה שונה בגלל העניין המיוחד ואם מישחו יאמר משהו תגיד לו בשמי שאם יהיה לו חלילה שיתוק מוחין אני מרשה לו לעשות רישיון גם בלי שיבוא אלי וזה הספיק... הפרוצדורה אכן היתה ארוכה ורק לקראת סוף זמן הקיץ של אותה שנה לאחר לחצים וועדות בריאות... קיבל משה סוף סוף את האישור ללמוד נהיגה. הדבר נתן למשה כח עצום אך שמחתו הושבתה בשל מסכת חדשה של סבל. הוא לא התקבל לישיבה גדולה, ולא עזר שכולם גמרו עליו את ההלל, הוא נשבר לרסיסים ולנו לא היו מילים לנחמו. בסופו של דבר לאחר מאמצים מרובים הוא התקבל אך הפגיעות הרבות שסבל בדרך השפיעו עליו עמוקות אך לא

שברו את רוחו. המשכנו ללוות אותו בקשר מתמיד, הוא החל ללמוד בישיבה ולאחר שהחלים מהמשבר שעבר חידש את רצונו להוציא רישיון. גם הפעם נוצרו בעיות, הרב עובדיה יוסף הסתלק לבית עולמו, הוא הלך למרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל ששמע בקשב את דבריו ועודדו ואכן משה קיבל את האישור החריג להתחיל לימודי נהיגה. רבים לא הסכימו לקבלו ללימודי נהיגה לבסוף נמצא בית ספר שהסכים אך מורה הנהיגה הקפיד לומר לו שהוא אינו מבטיח לו שיקבל רישיון..

לאחר שנה וחצי ו-250 שיעורים הגיע הטסט והוא עבר בטסט הראשון וקיבל רישיון נהיגה. כיום משה הוא בן 21 וחצי יושב ולומד, בתחילה הרוב נמנעו מלנסוע איתו מטעמי בטיחות אך לאט לאט הוא הוכיח שהוא נוהג בצורה בטוחה אף יותר מאחרים, אך עדיין היו שנמנעו עד לסיפור הבא:

הישיבה של משה נמצאת באזור של וילות, היה שכן אחד שראה בעובדה שנתנו לו רישיון סוג של מחדל, הוא ניסה לפנות לרבני הישיבה ומשלא הצליח פנה במכתבים למשרד הרישוי אך נתנים לבחור עם שיתוק מוחין לנהוג, כל ההסברים שסברנו לו לא הועילו. לילה אחד בשעה 2:00 נשמעו צעקות, אשתו של השכן יצאה החוצה וצעקה שבעלה איבד את ההכרה, היא הועיקה אמבולנס אך הוא לא הגיע ואז אמר משהו: "אולי משה יקח אותו?"

היא הסתכלה עליהם והם עליה, כולם הבינו את משמעות הדבר אך היא אמרה: "שיקח אותו מצידי שיעשה תאונה, הרי אם לא יפנו אותו הוא ימות תוך דקות ספורות בבית".

משה יצא מהמיטה עם פיג'מה, הבחורים עזרו לו ללכת, הוא התישב ליד ההגה כשמספר בחורים נשאו את השכן לרכב ומשה נסע לבית החולים, הוא הגיע תוך רבע שעה שם טיפלו בו במיון והוא יצא מכלל סכנה. מאז איש אינו פוחד לנסוע איתו ולא אומרים לו את המשפט "אני עלול להגיע איתך לבית החולים", דווקא דרך אותו שכן סובב הבורא את המשמעות ההפוכה של המשפט הזה...

(חיים ולדר - אנשים מספרים על עצמם 8)

א. פירות העץ היוצאים בשלוש השנים הראשונות לנטיעת העץ הינם ערלה ואסורים באכילה והנאה (הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"י הל' ט, ק"ע יו"ד סי' רל"א).

ובשנה הרביעית אין הפירות מותרים באכילה אלא רק אחרי פדיון (ק"ע ס"ג ופס"ד).

ב. הנוטע עץ מאכל בתוך הבית או הנוטע על גג הבית שמלאו בעפר חייב בערלה (ק"ע יו"ד סי' רל"א ס"ט) וכן הנוטע בספינה או בעציץ בחצר אע"פ שאינו נקוב חייב בערלה (ק"ע ס"ג ופס"ד ס"ט-ס"ז).

ג. איסור ערלה נוהג בעצי מאכל (הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"י הל' ט, ק"ע ס"א) ולא בירקות ושאר פירות האדמה (משפטי ארץ לגר"י אפרתי פ"א ס"א, ולקו"י לגר"י יוסף ערלה פ"א ס"א).

ד. ישנם ירקות שיש להם מקצת הסימנים של עץ, אך בכל זאת לא מחשיבים אותם כעץ ואין בהם איסור ערלה והם:

חצילים (ולקו"י פ"ה ס"ג), במאייה (ולקו"י ס"ד, אולר התשובות לגר"ד אבינו ערלה עמ' ס ס"ח), עגבניות (ולקו"י ס"ג, אולר התשובות עמ' ט), בננה (ולקו"י ס"ט), משפטי ארץ פ"א ס"ד/ז, אולר התשובות עמ' יט), אונס (ולקו"י ס"ה), אולר התשובות עמ' יז), פסיפלורה (שעונות) (ולקו"י ס"ט, אולר התשובות עמ' סב ס"כ).

ה. פרי פטל יש אומרים שנוהג בו ערלה ויש אומרים שאין דין ערלה נוהג בו.

הטעמים: אע"פ שמברכים על פרי הפטל "בורא פרי העץ" מ"מ התנהגותו אינו כעץ גמור שכן כל שנה יוצא ענף מהשורש ומגדל פירות לשנה הבאה, ענף זה מתייבש ויוצא ענף חדש שממנו יוצאים הפירות (ולקו"י ס"כט, משפטי ארץ פ"א ס"ד/ז).

ולעניין הלכה המקל כאותם אלה שאומרים שאינו בדין ערלה יש לו על מה לסמוך (ולקו"י פ"א ס"כו בסופו, אולר התשובות עמ' מד-ט).

ו. אין דין ערלה בפלפלים וכן בפלפל הירוק החרוף וכיו"ב (ולקו"י פ"ה ס"כ, משפטי ארץ פ"א בסופו).

הטעמים: שמוציאים פירות תוך שנה לזריעתם וגם טבעם שהולכים ויורדים בכמות ובאיכות בשנים שלאחר מכן וגם גזעם כלה בסוף 3 שנים (ס"ס).

פינת ההלכה

הלכות ערלה (ג)